

mel i sucre **GRANSA TORONA**

Sant Joan

Obra Cultural Balear

Setembre de 1992. Núm. 147

MEL I SUCRE - Setembre, núm. 147. Butlletí informatiu de l'Obra Cultural Balear a Sant Joan.

Local social: carrer de Ramon Llull, 26 - Sant Joan (Mallorca) 07240.

Consell de redacció: Gracià Sànchez, Guillem Florit, Joan Sastre, Joan Font, Joan Moratinos, Mateu Sastre.

Tirada actual: 500 exemplars.

Els articles originals s'han d'entregar abans de dia 18 del mes en curs.

Nota: S'adverteix als possibles lectors de *mel i sucre* que aquesta revista, amb els seus escrits i comentaris, pot ferir la sensibilitat dels esperits no acostumats.

Dipòsit legal: PM. 49/1983

Coberta:

Contracoberta: Guillem Florit

Imprès a: Informacions Llevant s.a.
Passeig Ferrocarril, 1
Tel. 55 03 28 - Manacor

EN AQUEST NÚMERO HI TROBAREU

— Notícies locals

— L'Ull de Vidre

— **Jardineria.** Nocions de botànica, per Francesc Català Nicolau

— **Meteorologia.** «Per la Mare de Déu d'agost, a les set es fa fosc», per Miquel Company i Miquel Alzamora

— Festes '92

— **Notícies històriques de Consolació. VI. L'Obreria i els obrers,** per Josep Estelrich

— **Trossos. Crims, banderies i altres successos delictius (II),** per Guillem Florit i Mateu Sastre

— Cartes al director

— **Mel i sucre, dolcet dolcet,** per Joan Bauçà

— **Herbolari. La figuera,** Miquel Company i Guillem Florit

— **Encreuat,** per Joan Sastre

— Agenda

NOTA DE REDACCIÓ

Totes les persones o entitats que se sentin al·ludides pel contingut d'aquesta revista, tenen a la seva disposició una secció de «Cartes al Director» que admet escrits que compleixin les següents condicions:

— L'extensió màxima és un foli mecanografiat a dos espais.

— Les cartes han d'anar signades per l'autor, que ha de ser identificable.

Notícies locals

— El curs de natació ja ha acabat. El dia de la festa es va fer l'acte de cloenda, en què es lliuraren els diplomes corresponents i, a més a més, es va aprofitar per inaugurar oficialment la piscina municipal. El president del Consell Insular de Mallorca, Joan Verger Pocoví, destapà la placa commemorativa corresponent. La festa va acabar amb un refresquet. Cal afegir, com tots ja deuen saber, aquest primer curs de natació ha estat més que un èxit: més de vuitanta (80) persones han après de nedar o han millorat la seva tècnica.

— El temps d'aquesta mesada ha estat molt estable. La calor i la humitat han fet que la gent hagi estat de mal humor i que els vespres no hagi pogut dormir gaire. De totes maneres, per les festes la temperatura va davallar i les coses han tornat a la normalitat.

— El curs de informàtica que es du a terme a la Casa de Cultura ha aplegat un bon nombre d'alumnes. Es veu que la informàtica és cada dia més necessària i més valorada en els currículums personals.

— El final del mes d'agost va ser especialment dolent per als pinars mallorquins. Aprofitant les altes temperatures i el vent, els piròmans es varen posar en moviment i provocaren incendis devastadors a Artà i a la Comuna de Caimari. Especialment a l'estiu cal extremar les precaucions contra el foc, que pot destruir els nostres boscs, una part valuosa i insubstituïble del nostre patrimoni.

— El passat dia 9 d'agost l'Obra Cultural organitzà una penjada de gàbies per controlar l'augment de la proceccionària als nostres pinars. De bon matí una dotzena de persones es reuniren a la plaça i partiren rumb als pinars del nostre terme. Al final, després de penjar el centenar de gàbies que duïen, tot acabà amb un bon dinar. L'Ajuntament de Sant Joan va patrocinar la compra d'aquestes gàbies amb la quantitat de 25.000 ptes.

— Aquest ha estat un mes molt accidentat. A principi de mes, una furgoneta va atropellar el nin Andreu Vaquer, *de Son Cucuí*, devers el camp. La furgoneta el va arrossegar una vintena de metres. Al principi, es temia fins i tot per la seva vida, donada la gravetat de l'accident, però, segons les darreres informacions, n'Andreu du camí de recuperar-se completament.

L'endemà d'aquest accident, Gaspar Fontirroig, *Bovet*, va tenir un accident amb el camió que condueix. En l'accident es va rompre dues costelles. Ara ja està restablert.

Un altre accident, entre un estranger i un extern, va passar al creuer dels carrers de Bellavista, Manacor i

Consolació, un lloc tradicionalment conflictiu. Un dels dos cotxes es va botar un stop i l'altre, per esquivar-lo, es va empotrar dins una casa. Cap dels implicats no va prendre mal.

Joan Gayà, *Cambuix*, anava a vendre a Palma, amb la furgoneta i entre Montuïri i Algaida li envestiren per darrere. Ell no es va fer res, però la furgoneta va quedar irrecuperable.

Elèctrica PEP DES SAIG

instal·lacions elèctriques
xarxes de baixa tensió
subministraments elèctrics

Consistori, 8 tel. 52 63 23
Sant Joan

Cooperativa Agrícola SANT JOAN

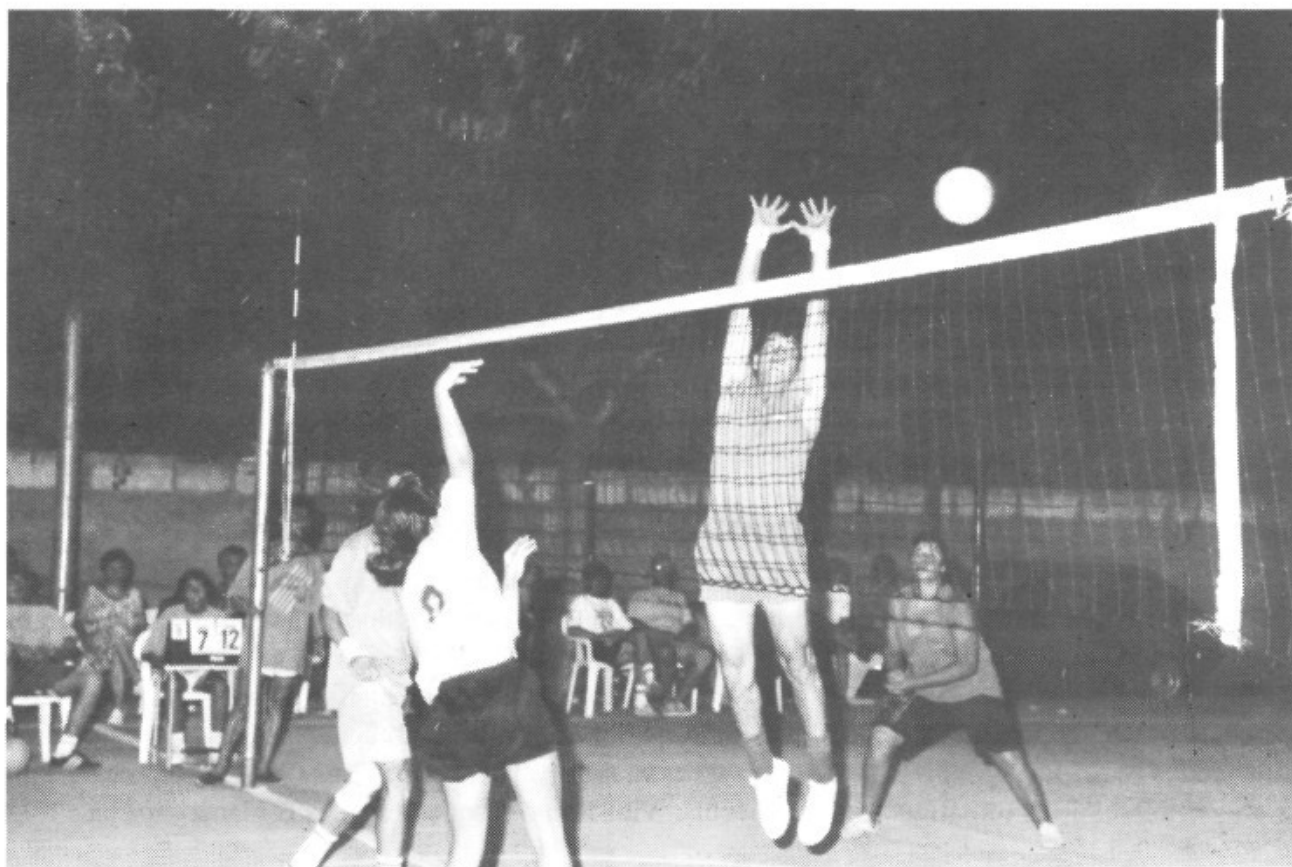
tota casta de productes per al camp

— L'Ajuntament ha decidit ja les tarifes de l'aigua potable per enguany. Es cobraran 360 pessetes mensuals de quota fixa i 98,25 per metre cúbic, més l'IVA corresponent. Aquest preu és el resultat de sumar el que es queda l'Ajuntament, 200 pessetes mensuals per cada comptador i 86 pessetes per metre cúbic, i el que es queda el Govern, 160 cada mes i 12,25 per metre cúbic, en aplicació del Cànon de l'Aigua.

— Ja que parlem d'aigua, hem de dir que, alguns membres de l'Ajuntament han declarat que pel novembre els carrers de la zona Sínia inclosos a la tercera fase del projecte ja tendran aigua. Vista que la tercera fase durarà més que les dues primeres, no estaria malament idear un sistema perquè els veïns que encara no tenen aigua canalitzada puguin adquirir aigua amb dipòsits a preus semblants als que paguen els seus conciutadans més sortats.

— Enguany les festes han estat molt concorregudes i han durat molts de dies, ja que es varen agafar dos caps de setmana i els dies feiners d'enmig. Els actes que estiraren més gent varen ser els del darrer cap de setmana, que incloïa el dia de la revetla i el de la festa.

Un dels actes que no poden faltar a la festa és la sortida dels xeremiers, dimonis i caps grossos. Varen sortir el divendres 28 al capvespre i l'endemà, el dia de la festa, a primera hora. El públic habitual, joves de totes les edats, no faltà a la cita.

Els tornejos de futbol i de voleibol, que havien començat un parell de setmanes abans, varen acabar per les festes. En el de futbol, anomenat "Mestres Fuster-Mas" es va imposar l'equip del Centre I, que va derrotar el Company Esports a la final. El torneig de voleibol va ser per a l'equip Construccions Verd. A part del futbol, hi va haver un partit de futbol clàssic entre el Sant Joan i el Sant Francesc juvenil, de primera divisió nacional. El nostre equip va perdre per tres gols a un. Altres actes esportius varen ser un campionat de tir amb bassetja, un de petanca, carreres de bicicletes (que enguany han estat de les més fluïxes que es recorden, ja que només varen venir els corredors amb llicència de socials) i carreres de cavalls a Gossauba.

La piscina va ser l'escenari d'una sèrie d'actes. S'hi varen fer jocs d'habilitat per als infants, inauguració per a l'luïment dels polítics, amb la presència estel·lar de Joan Verger i una festa per als noctàmbuls, "Aigua fresca fa bon ull". L'aigua està de moda: un altre dels actes va ser un batalla d'aigua. Els qui enguany es varen banyar sense fer-ne comptes ja estan avisats per a l'any que ve. En aquest acte no hi ha distinció entre públic i participants. Tothom ha d'estar disposat a rebre... i a pegar.

Les activitats culturals de les festes varen ser tres exposicions, un homenatge a Miquel Gayà Sitjar i una gimcana cultural. El jove artista santjoaner Joan Lluís Miró Nigorra va exposar il·lustracions i dibuixos realitzats amb diverses tècniques. Una altra de les exposicions era de bonsais i la tercera de cactus i flors seques. L'homenatge a l'il·lustre poeta local va tenir parlaments de Carles Costa i Miquel Company, una lloança a càrrec de Joan Maimó, antic amic personal de Sitjar i també artista, paraules del batle de Sant Joan i, finalment, un agraïment de l'homenatjat.

Com cada any es va fer també l'homenatge a les persones de més de vuitanta anys. És significatiu que la gent de vuitanta o més anys sigui més nombrosa que no els al·lots matriculats a l'escola de la vila.

Una novetat de les festes d'enguany ha estat un concurs de menjar pa amb oli. S'hi apuntaren una quarantena de joves. Va quedar demostrat que hi ha panxes amb una capacitat excepcional. El guanyador va ser Joan Fontirroig, *Mandai*, que es va tirar coll avall vint-i-una (21) llesques de pa, amb l'oli, les olives i les tomàtiques corresponents. Vint-i-una llesques és, més o manco, un pa i mig, d'aquests de 125 pessetes.

Entre setmana hi va haver una revetla infantil, a la qual va participar tota l'al·lotea santjoanera, i també de fora poble. El dissabte de la festa hi va haver la revetla tradicional devora el campanar, amb un concert a càrrec de la Filharmònica de Porreres, i els focs artificials, que enguany varen ser especialment curts i pobres. Després dels focs, va continuar la festa les actuacions de Tomeu Penya i Gèminis. La nit del dissabte es va fer una vetlada musical, amb quatre cadafals, un a cada plaça del poble, cadascun amb un conjunt diferent.

Els darrers actes de la festa varen ser una actuació de teatre, l'obra "Blanca, viuda de marit viu" pel grup Picadís, i la traca final.

Alguns actes no varen ser tan lluïts com es preveia. A les carreres de cavalls i a les de joies hi va haver discussions molt acalorades que varen estar a punt d'acabar a tocs. Els paracaigudistes que s'havien d'amollar diumenge no varen venir, per falta d'avió. L'amollada del globus, que havia aixecat molta expectació, no va ser possible, per culpa del vent. Quan tothom ja se n'havia anat varen aconseguir, finalment, enlairar-lo. Però l'amollada va ser massa precipitada perquè dues cordes que l'aguantaven es varen desfermar i el globus va estar a punt de ser arrossegat pel vent, amb gent a dins.

— Na Margalida Gomis està d'enhorabona. Ella i els seus companys de feina han tret la grossa d'aquest sorteig. La nostra convilatana ha estat agraciada amb la substanciosa suma de cinc milions de pessetes, que suposam l'ajudaran a passar un bon hivern.

— Dia 15 de setembre començaran les classes a l'escola de Sant Joan. Els mestres seran els mateixos de l'any passat, llevat que la mestra Antònia Gayà, *Gana*, es jubila enguany i que la mestra de preescolar ha estat substituïda per Xavier Moratinos, que ha obtingut la plaça definitiva a Sant Joan.

— Si teniu un motoret o una moto i no voleu que la guàrdia civil us toqui la butxaca, convé que compreu un casc, ja que a partir d'ara és absolutament obligatori dur-lo tant dins zona urbana com per carretera. De moment ja sabem que els civils ja han enganxat més d'un usuari d'aquestes eines. Ah! I recordau que les multes són ben salades.

— Les males llengües, o bones —ves a sebre!—, diuen que la tradicional folclòrica Festa del Botifarró, que té lloc cada any el primer diumenge d'octubre, ja no es tornarà a fer. No sabem si la gent ja està cansada de fer feina per no res o que ja està farta d'aguantar tantes coses.

**Venen una casa en perfecte estat de conservació.
Quatre habitacions, cuina, bany, sala-menjador,
jardí, sala, cisterna.**

**Carrer de Palma. Sant Joan.
Contactar amb Joan Lluís Gayà.
Tel.: 29 60 95 / 56 00 24**

L'ULL DE VIDRE

S'han carregat na Maria Antònia Munar, consellera de cultura del Govern Balear i presidenta d'UM. Primer, fou Jeroni Albertí, ara la seva dofí ha botit del vaixell: la s'han carregat per parlar massa, diuen. Els vencedors, grup format pels més centralistes i més retrògrats del PP-UM, han aconseguit crear un cisma sobre allò que podria haver estat un partit progressista de centre nacionalista. Aquesta maniobra podrà ser la fi d'un partit que ben bé pareixia redreçar el seu camí després del darrer congrés.

HUPER MANACOR

Su Hipermercado favorito

OFERTAS DEL 11 DE SEPTIEMBRE AL 1 DE OCTUBRE DE 1992

ALIMENTACION

Café La Estrella superior 250 gr.	109.-
Leche Agama 1' 5 l.	99.-
Madalenas redondas Dulce Sol 370 gr. 12 u.	109.-
Galletas Príncipe Lu 180 gr.	85.-
Bollycao 4 u. Panrico	189.-
Crema de cacao Torras 500 gr.	149.-
Aceite de oliva Caimari I.	279.-
Aceite de girasol Caimari I.	95.-
Pastas Gallo 500 gr.	109.-
Piña King-John 750 gr.	95.-
Aceitunas sevillanas Rosselló T.Crist 600 gr.	199.-
Aceitunas rellenas de anchoa Rosselló 450 gr.	79.-
Atún claro Rianxeira RO-100 pack 3 u.	169.-
Mayonesa Kraft 450 gr.	169.-
Caldo de Carne Starlux 24 p.	299.-

BEBIDAS Y LICORES

Kas, Pepsi, Seven-Up 1' 5 l.	145.-
Coca cola SR 200 cc Pack 6 u.	234.-
Zumos Cofrutos 100% l.	99.-
Agua Font Sorda 5 l.	79.-
Vino Tinto viña extrisima Bach	399.-
Vino viña Tito 750 cc.	249.-
Whisky Wite Horse 750 cc.	990.-
Cava Codorniu Gran Cremat	599.-

CREMERIA

Danone al chocolate	29.-
Queso Fresco Gervais natural danone	142.-
Queso Fresco Gervais Sabores danone	130.-

CONGELADOS

Filete de merluza Fribesa 400 gr.	329.-
Fondo para paella Fribesa 400 gr.	229.-
Ensaladilla Bonduelle kg.	169.-
Croquetas La Cocinera 600 gr.	290.-
Calamar Nacional nº 5.	265 pts/kg.
Rodajas de emperador	966 pts/kg.
Filete de merluza Nacional	464 pts/kg.
Merluzas enteras (1 kg. aproxim.)	265 pts/kg.

CHARCUTERÍA

Lonchas El Caserio 150 gr.	99.-
Queso Mahonés Cardona	990 pts/kg.
Jamón Serrano Palma	1.295 pts/kg.
Paleta cocida Palma	575 pts/kg.
Jamón cocido extra Argal	875 pts/kg.
Salchichón Regio Argal	990 pts/kg.

PERFUMERIA Y LIMPIEZA

Gel Magno familiar 900 cc.	455.-
Champú Polykur 400 gr.	345.-
Crema dental Colgate familiar	166.-
Higiénico Scottex Pack 4 u.	149.-
Pañal colection Moltex GDE 32 u.	946.-
Detergente Micolor 2' 5 kg., Micolor activo 2' 2 kg.	699.-
Recambio Fregona Vileda	183.-
Sauvizante Mimosin 4 l.	328.-

BAZAR

Calculadora científica Casio FX 82 L.	1.140.-
Secador Moulinex 083	2.452.-
Batidora Moulinex Metal	3.305.-
Cafetera Phillips Rondo HD 5177	3.308.-
Limpiapzapos electrónico Phillips HR7570	2.976.-

MENAGE

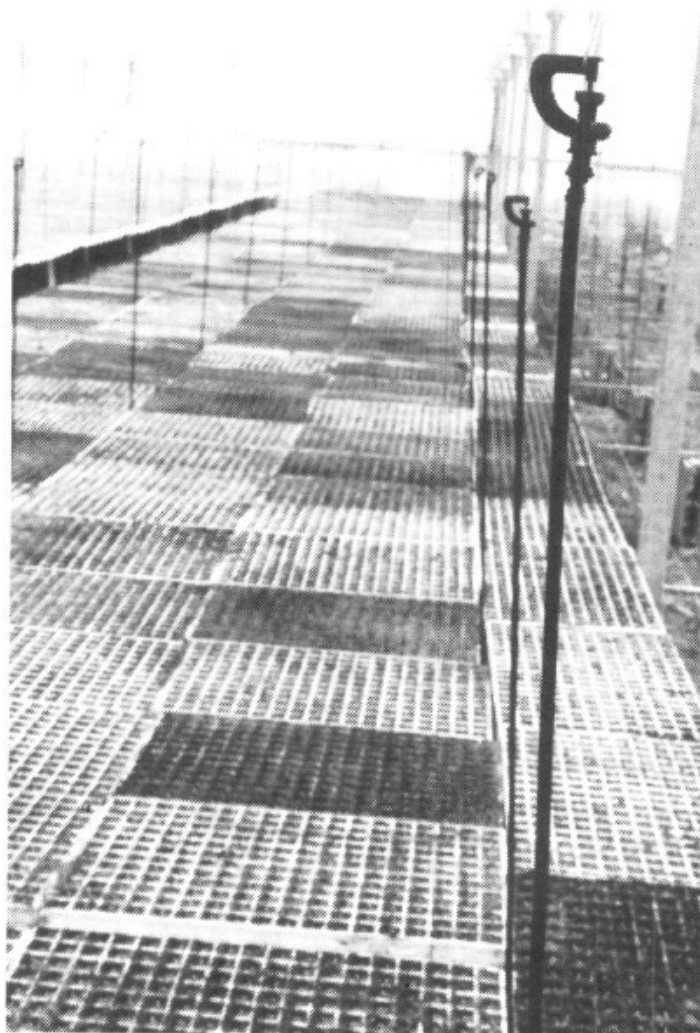
Escurreplatos grande 44x37	775.-
---------------------------------	-------

TEXTIL

Juego sábanas 3 pzas 90 cm	2.495.-
Juego sábanas 3 pzas 135 cm	2.985.-
Juego sábana 3 pzas. 150 cm	3.245.-
Toalla baño 70 x 140 cm	520.-

JARDINERIA

Nocions de botànica

Instal·lació de rec per microaspersió, dins un hivernacle

Per fer feina en jardineria o practicar-la, és necessari conèixer una sèrie de plantes, que són pràcticament bàsiques, les més comuns i conegudes, i per això és imprescindible, en parlar-ne, anomenar-les pel seu nom, un nom que és únic per a cada planta, i amb el qual tots ens podem entendre.

El suec Linneo va tenir l'idea d'utilitzar el llatí. Per començar, va dividir els éssers vius en distintes categories:

Família: Agrupació de plantes amb característiques similars.

Gènere: Plantes que pertanyen a la mateixa família, les quals tenen unes característiques molt similars.

Espècie: Grup de plantes dins un mateix gènere que es diferencien en molts pocs caràcters.

Varietat: Grup de plantes diferenciades per una sola característica.

Cada espècie té un nom i tant sols un. El nom del

gènere s'escriu en majúscules i en lletra cursiva. El nom que designa l'espècie l'escriurem en cursiva, però en lletres petites, i el nom de les varietats en lletres normals (*PRUNUS sylvestris* de Sant Joan).

Tot això és referit a la catalogació científica de les plantes, però la gent que feim feina dins aquest món de la jardineria, no solem fer gaire cas de les normes del senyor Linneo, i les agrupam segons els seus hàbits de creixement o de necessitats vitals: arbres, arbusts, herbàcies, aquàtiques, coníferes, bulboses, enfiladisses, tapisseres, d'interior, hortalisses, fruiters, falgueres, orquídees, aromàtiques,...

Les regades

No s'ha d'oblidar mai el paper fonamental que té l'aigua per la planta. La planta absorbeix l'aigua en la qual hi ha dissolts els elements nutritius, si falta aigua la planta es debilita i arribarà a morir.

Cal tenir en compte que una part de l'aigua que regam, l'absorbeix el mateix sòl, i no és útil per a la planta. Quan al sòl només hi ha aquesta aigua, es diu que està en el punt de "mustior", de manera que perquè la planta pugui utilitzar aigua del sòl, aquest n'ha de tenir entre les partícules de terra.

Quan cultivam plantes en un sòl on les partícules són petites, com un sòl argilós, hem de tenir en compte que entre aquestes partícules més petites l'aigua s'hi estanca més que quan cultiva dins un sòl en què les partícules siguin més grosses, com pot ser un sòl arenós.

De sistemes de reguiu, n'hi ha de moltes classes, des de la tradicional, i ja quasi passada a la història, "garangola", fins als moderns degotadors autocompensats, passant pels diferents sistemes d'aspersió.

Jardins d'oci

A l'hora de fer el disseny d'un jardí, s'ha de tenir en compte que serà un lloc dedicat a l'oci, i que, per tant, ha de ser agradable i plaent; també ha d'estar molt subjecte a les prioritats del seu amo, és a dir, si s'hi vol prendre el sol no s'hi han de sembrar arbres molt alts perquè faran molta ombra, i si s'hi vol estar a l'ombra (per llegir, descansar, etc.) hem de posar els arbres que pertoquin. Les necessitats de l'usuari del jardí han de ser la raó des de la qual s'ha de partir per fer-ne el disseny. Altres raons, també importants, però secundàries en aquest cas, han de ser el clima, el sol, la topografia, etc.

Francesc Nicolau Català

Meteorologia

“Per la Mare de Déu d’agost, a les set es fa fosc”

Antigament l’horari de la jornada de treball, tenia com a punt i final la vertical del sol. Actualment els governs segueixen, diuen, uns horaris implantats per a l’estalvi d’energia. És per aquest motiu que a les set, hora solar, o a les nou, hora oficial, ja comença a fer fosca.

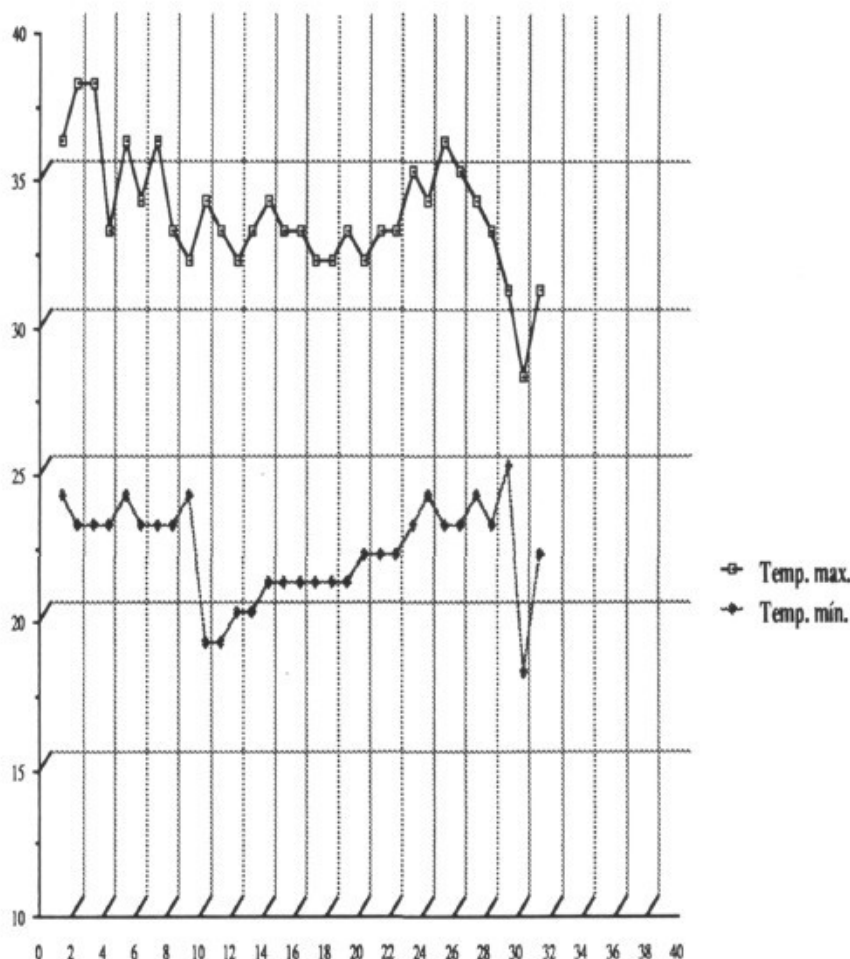
Podríem dir que el temps durant l’agost ha estat sec i calorós com correspon al mes. De fet, com es diu popularment la “setmana dels barbut”, entre Sant Llorenç i Sant Bernat, ha estat prou calorosa, tot i la pluja del dia 15, en què va descarregar 25,2 litres. “Aigo d’agost, posa corc pertot”, sobretot si és abans de la primera quinzena de mes i “pluja d’agost, esclatasangs a l’octubre”, diuen, però ja ho veurem!

Siel mes passat, deiem “Sa monja l’encèn i es frare l’apaga”, aquest mes podem dir “a Sant Bernat, tapau-li el cap”, encara que no s’ajusta molt a la realitat, si de cas és veritat que molts anys es compleix allò de “per Sant Bernat, tronades arreu”.

De fet, aquest mes d’agost s’ha presentat molt monòton, sense variacions exagerades en quant a pluja i temperatura, essent l’únic element una mica fora de mida el vent de ponent de final de mes.

El total acumulat de l’any és el següent:

gener	40,8
febrer	20,8
març	76,6
abril	40,4
maig	65,0

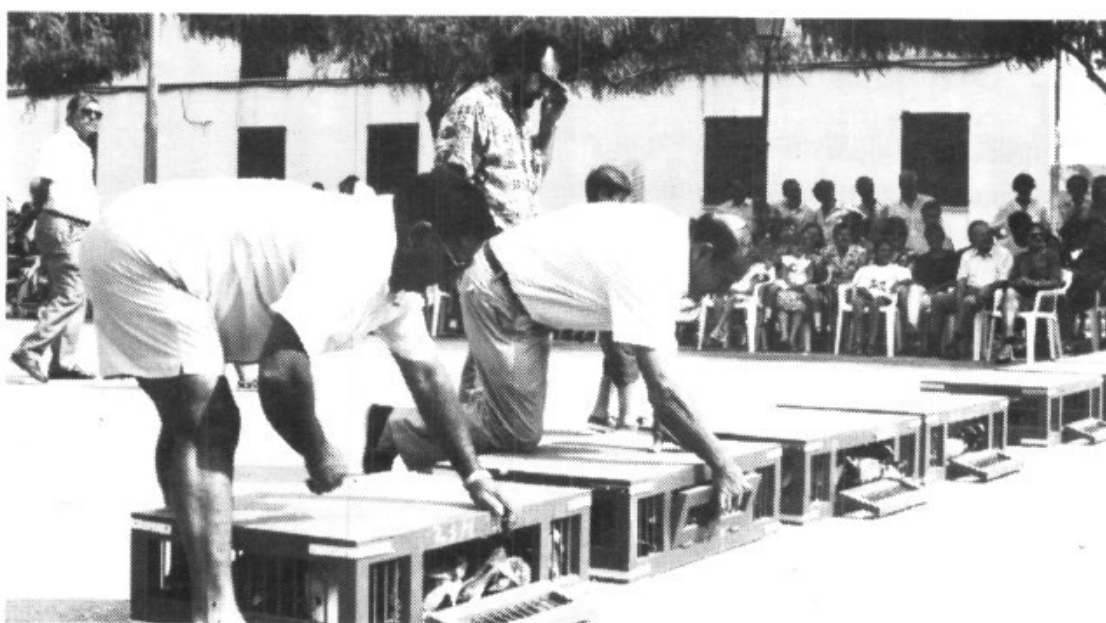
juny	65,5
juliol	25,4
agost	25,2
total	360,2

Respecte a les temperatures, aquestes han tingut uns valors normals, amb valors que s’han aproximat als 40 graus a principis de mes. Durant les festes, si bé no ha plogut, els dies varen ser més bons de passar amb un mínima de les màximes de 28°. És evident que la manca de pluja es començarà a notar si no plou aviat.

Miquel Company i Miquel Alzamora

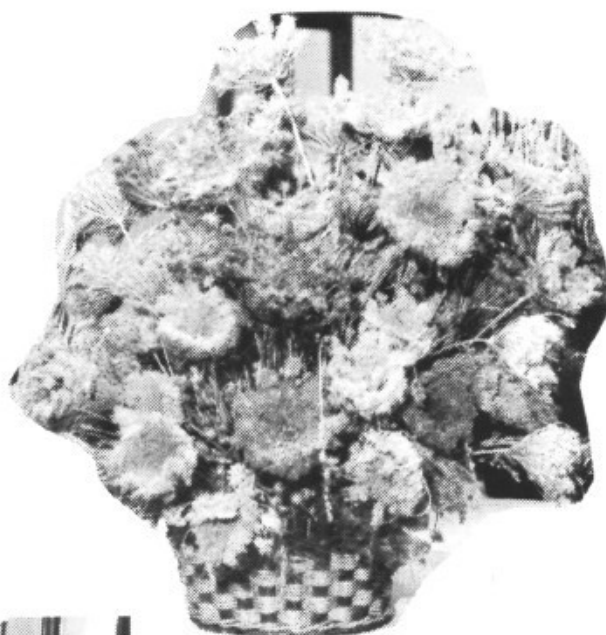
FESTES '92

FESTES '92

NOTÍCIES HISTÒRIQUES SOBRE CONSOLACIÓ

VI. L'Obreria i els obrers

«Imatge» de la Mare de Déu de Consolació amb què els obrers obsequiaven en les seves captes.

Les obrieres foren en els segles passats una fórmula afortunada de participació de persones no eclesiàstiques en la promoció de les devocions populars, en l'organització dels actes de culte i en l'administració del patrimoni parroquial. Eren institucions confiades a una o dues persones -els obrers- que tenien al seu càrrec el manteniment de la devoció i el culte d'una advocació o d'un sant, la conservació i millorament de la seva capella, la celebració de la seva festa i d'altres actes de culte, i la recaptació i administració de mitjans econòmics pel sosteniment d'aquestes tasques.

Entre les obrieres de la parròquia, la més polenta, sens dubte, va ser sempre l'Obreria de Nostra

Senyora de Consolació: administrava el patrimoni del santuari, promovia i dirigia les obres de conservació i ampliació de l'oratori i de les instal·lacions annexes, organitzava les festes anyals -Quart Diumenge, Viacrucis del Dia del Ram, processó del Divendres Sant, processó i Missa de la tercera festa de Pasqua-, i mantenia, amb l'ajuda del donat, els serveis i l'atenció als visitants. Al treball desinteressat i gratuït dels obrers deu el santuari el seu manteniment i la seva vida esponerosa, i a la minuciosa i detallada comptabilitat dels obrers hem d'agrair nosaltres en bona part el coneixement de la història de Consolació.

Els obrers eren habitualment dos, elegits conjuntament pel rector i els jurats o regidors, en la diada de Pentecostés, per un període d'un any, però sovint reelegits, qualcú d'ells fins a setze, devuit i àdhuc vint-i-sis anys consecutius¹. En complir-se cada any el termini del seu nomenament retien comptes al rector i jurats de la seva administració, aixecant-se acta en el Llibre d'Obreries.

Els obrers de Consolació solien ser persones qualificades del poble, professionals de carrera, amos de possessió, mestres artesans... Hi trobam entre ells dos cirurgians, el Sr. Joan Company (1728-30; 1755-63) i el seu fill Sr. Bernadí Company (1763-71), amos, com Berenguer Gayà de Solanda (1648-49; 1677-82), Antoni Nicolau de Son Font (1728-30), Francesc Gayà de Solanda (1755-57) i el seu fill Ramon Gayà (1757-83), i menestrals, com el mestre picapedrer Miquel Joan Bauçà, a. Cotà (1641-42; 1648-64), el teixidor de lli mestre Llorenç Gamundí (1642-43), i el ferrer mestre Antoni Mayol, a. Xondo (1730-33; 1740-55). Els més notables de tota la història són sens dubte els qui emprengueren i culminaren les obres de renovació i engrandiment de l'oratori (1755-1780), els Srs. Joan i Bernadí Company, pare i fill, els amos Francesc i Ramon Gayà de Solanda, també pare i fill, i l'honor Pere Mates².

Les fonts de finançació de l'Obreria eren diverses i els obrers aplicaven tota la seva manya per multiplicar els recursos.

Comptaven en primer lloc amb les aportacions espontànies dels devots. Tenien instal·lats dos caixonets per recollir les almoines: "el caixó d'abaix" i "la caixa de davant el peu de N^a S^a"; aquests caixons es tancaven amb tres panys diferents, i el rector, els jurats i els obrers tenien una clau perhom, essent necessària la presència de tres persones per fer l'arquiteig³; les extraccions de les almoines no es feien en períodes regulars i per això no es pot conèixer amb exactitud el producte dels caixonets per cada any: en la segona meitat del segle XVIII, quan es feien les obres de renovació del temple, es poden calcular entre 20/30 lliures anuals⁴. Comptaven també amb les col·lectes de la missa dels diumenges i festes i en les diades anyals en què tot el poble pujava a Consolació.

Altres donatius arribaven personalment als obrers per pensions de censals ordenats per llegats testamentaris, com és ara, "8 lls. 18 ss. dels hereus de Barthomeu Gayà, Pompós, per sis pensions de mitja cortera blat cada any" (1776), o per aportacions de donants vius, per exemple, "19 lls. 1 s. 8, donaren devotes persones, ço és, madò Verda 1 s., Rafel Miralles 5 lls. 13 ss. 4, Joan Bauçà donat de Consolació 5 lls. 17 ss. 4, la viuda Grassetta 3 lls., Antoni Riutort 4 lls. i Martí Tonió 10 ss.; madò Maria Ravell, per mans de Juan Malondre de la Peña, 8 lls. 6 ss. 8" (1779)⁵. Reben també donatius en espècie, a vegades molt valuosos, "de una ovella de almoina venuda, 1 ll. 10 ss." (1754), "valor de un cordonsillo se regalà a dita N^a S^a perequè se venés, i del valor se'n fabricàs obra, a coneguda del rector, regidors i obrers, 48 lls. 1 s.

2" (1756), "d'un rosari d'or que se tregué a joia, 8 lls. 2 ss." (1804)⁶.

Altra font crescuda d'ingressos eren les captes. Les feien els obrers mateixos, o el donat, acompanyats d'altres persones, anomenades "aplegadors". A més de captar, o "fer la cerca", per les cases del poble i les possessions i casetes de fora vila, els "quistors" anaven també a altres pobles, amb permís anual del Bisbat, que assenyalava a les parròquies o santuaris sol·licitants els pobles que els corresponien per aquell any.

La capta de major rendiment era la del blat, capta reservada exclusivament als obrers; l'any 1784 s'arplegaren 19 quarteres 4 barcelles, les quals, venudes a 10 ss. la barcella, valgueren 59 lls. Però es feien també, segons els anys i les anyades, la capta de l'ordi, de la llana i dels anyins, del formatge, de les llegums, de les olives, de l'oli, del cànion, de les garroves... La capta tenia un aire festiu i jovial: el quistor portava una capelleta amb una petita imatge de la Mare de Déu que presentava a la veneració dels habitants de la casa, un manat d'estampes amb la imatge i els "Goigs" de Ntra. Sra. per correspondre a l'almoina, i un barralet d'aiguarent per convidar, mentre s'empatava conversa sobre el temps, la salut o l'anyada⁷.

L'Obreria tenia encara algunes entrades del conreu de les terres del santuari, conreu que era a càrrec del donat, ajudat quan era necessari per altres persones a jornal.

Els obrers administraven els béns del santuari amb plena autonomia, i per disposició episcopal era manat "que els emoluments i almoines que es repleguen en l'oratori no es puguin aplicar en obres de l'església parroquial ni en altra cosa, sens

RESTAURANT - BAR

Cta. Manacor - Inca, km. 9 Tel. 830246 PETRA

FONTANERIA i FERRERIA J. COMPANY

*Instal·lació de banys
Llanterneria en general
Ferreria*

C/ Consolació, 17. Sant Joan
Tel. 52 62 77

Don Climent, apotecari, que juntament amb l'amo en Joan, fou el darrer obrer de Consolació.

llicència del bisbe per escrit". En els comptes de l'Obreria es troben assentaments com aquests: "Del valor del llenyam vermell venut al Rnd. Comú, 4 ss. 6", "del valor de una llàntia venuda a la iglésia parroquial, 12 ss."⁸.

A càrrec de l'Obreria corrien totes les despeses del santuari, que no eren poques: les atencions ordinàries del culte —cera, oli per les llànties, ornamentació, neteja, reparació i renovació d'ornaments— i les extraordinàries de les diades anyals; la conservació i restauració dels edificis i teulades—temple, casa del donat, cel·les, porxos—, les ampliacions i noves edificacions; el manteniment de les instal·lacions i de l'entorn—cisterna i fonteta, camí i escala, parets i marges—; el sosteniment del donat i família, mobiliari, eines i parament de la casa...

Vet aquí alguns pagaments, espipellats en els comptes de l'Obreria: "Per 4 lliures i mitja cera per tot lo any, 2 lls. 12 ss. 6, "per dos gerres de oli per la llàntia, 2 lls. 2 ss. 10" (1764), "5 canes de bretanya, una unça de fil i veta per remendar les robes de la sagristia, 4 lls. 17 ss." (1779). "Per recòrrer les teulades, 8 ss." (1750), "per jornals per mudar el canyís de casa del donat, 3 lls. 7 ss. 2"

(1769), "per desfer la xemeneia que queia i tornar-la fer, 12 lls. 9 ss. 4" (1792). "Per escurar la fonteta, 2 ss." (1730), "per al trispol de la cisterna, 1 ll. 19 ss." (1748), "per fer el marge de la fonteta, 18 ss. 10, per adobar les parets de l'escala, 1 ll. 14 ss. 4" (1767), "per dos mestres per fer un marge i dietes de 7 hòmens per dur pedres, 3 lls. 10 ss. 6" (1771), "per 14 dies d'homo per treure aigo de la cisterna, per fer-la neta, 3 lls. 18 ss. 8" (1810). "Per teixir 12 canes borres i estopa per dita devota (Casa), 14 ss., per el teixir de 7 canes i mitja escalat i 27 i mitja bri i estopa, 2 lls. 8 ss. 2" (1759), "per pentinar 60 lliures de canyom i filar" (1773).

L'interés i la indústria dels obrers en la recaptació i bona administració de cabals va assegurar al santuari no sols el poder atendre les necessitats ordinàries sino el poder emprendre les obres extraordinàries d'engrandiment i millorament. Cal també reconèixer l'habitualment encertada elecció d'obers que feien cada any conjuntament el rector i jurats, i la constància quasi sempre mantinguda en rebre d'ells compte puntual de l'administració.

La intervenció de l'Ajuntament en la designació dels obrers es mantingué fins a mitjan segle XIX. Encara l'any 1849 el bisbe Rafael Manso en visita pastoral ordena que hi hagi un depositari general que tenguí els llibres i els cabals de totes les Obreries, "a cuyo efecto el Párroco y Ayuntamiento, o el Sr. Alcalde en su representación, nombrarán dicho depositario"⁹. L'autonomia i competències dels obrers anaren mancabant, mentre els rectors assolien l'hegemonia en l'administració de les Obreries; a poc a poc el càrrec d'obrer passà a ser merament honorífic, fins que arribà a extingir-se del tot.

Obrers de Nostra Senyora de Consolació¹⁰

1628-1635 Bartomeu Gayà

1635-1636 Guillem Mates

1636-1638 Guillem Mates i Joan Bauçà

1638-1640 Honor Montserrat Mayol

1640-1641 Honor Guillem Bauçà, a. Vicari

1641-1642 Mestre Joan Bauçà, a. Cotà, picapedrer

1642-1644 Mestre Llorenç Gamundí, teixidor de lli

1644-1646 Honor Montserrat Mayol

1646-1647 Jaume Llinàs i Pere Bauçà, a. Nadal

1647-1648 Jaume Llinàs i Joan Bauçà, a. Thomàs

1648-1649 Mtre. Joan Bauçà, a. Cotà, i Berenguer Gayà

1649-1664 Mtre. Joan Bauçà, a. Cotà, picapedrer

1664-1667 Mtre. Miquel Bauçà i Francesc Gayà, a. Dominè	1763-1771 Sr. Bernadí Company, cirurgià, i Ramon Gayà de Solanda
1670-1671 Honor Joan Santjust	1771-1772 Honor Ramon Gayà de Solanda
1674-1675 Joan Salom	1772-1778 Honor Ramon Gayà i honor Pere Mates
1675-1677 Berenguer Gayà i Miquel Barceló	1778-1783 Honor Ramon Gayà
1677-1678 Honor Joan Salom	1783-1794 Francesc Gayà i Ramon Gayà d'Horta
1680-1681 Honor Berenguer Gayà, arrendador de Solanda	1794-1802 Rnd. Jordi Josep Company pvre., administrador
1682-1683. Pere Gual, a. Xina.	1802-1803 Sr. Miquel Joan Nicolau, clavari
1728-1730 Sr. Joan Company, cirurgià, i Antoni Nicolau de Son Font	1803-1804 Honor Antoni Mates i Ramon Gayà, obrers
1730-1733 Mtre. Antoni Mayol, a. Xondo, i Antoni Bauçà, a. Matheu	1804-1808 Honor Antoni Mates
1733-1734 Antoni Fiol i Antoni Gayà	1808-1809 Rnd. Gregori Nicolau pvre., clavari
1734-1736 Honor Miquel Joan Mates, regidor menor	1809-1810 El rector Bartomeu Montes actua de clavari
1736-1737 Bartomeu Gayà, donat i obrer	1810-1812 Rnd. Julià Fiol pvre., clavari
1737-1740 Antoni Company i Antoni Gayà	1812-1815 Sr. Antoni Mates, clavari
1740-1755 L'amo Antoni Company i mtre. Antoni Mayol, ferrer	1815. Rnd. Guillem Gayà pvre., clavari
1755-1757 Sr. Joan Company, cirurgià, i Francesc Gayà de Solanda	1837 Juan Gual, regidor, obrer
1757-1763 Sr. Joan Company, cirurgià, i Ramon Gayà de Solanda	1891 Ramon Gayà Mas, obrer
	1901-1917... Sr. Climent Gayà i l'amo'n Joan Gayà, obrers

Josep Estelrich i Costa

NOTES

¹ El mestre picapedrer Joan Bauçà, a. Cota, fou obrer de 1648 a 1664, l'amo Antoni Company ho fou de 1737 a 1755, i l'amo'n Ramon Gayà de Solanda tingué el càrrec de 1757 a 1783. APSJ (Arxiu Parroquial de Sant Joan), 61.1, ff. 139. 141v.; 61.2, f. 15v.; 61.3, ff. 9. 12; 61.4, f. 17v.

² Cfr. MEL I SUCRE, nº 144 (juny 1992), pgs. 17-18.

³ APSJ, 61.2, f. 7; 21.3, f. 18v.

⁴ APSJ, 61.4, ff. 1-24.

⁵ APSJ, 61.4, ff. 11v. 13v.

⁶ APSJ, 61.3, ff. 7v. 9v.; 61.4, f. 218v.

⁷ APSJ, 61.2, f. 19; 61.4, f. 18. "Un caixó amb una figura de N^o S^a per acaptar", "dos alforges de acaptar", "per lo valor d'un odre per acaptar oli, 18 ss.", "per la llicència de acaptar fora terme, 1 ll.", "per imatges de N^o S^a, 1 ll. 10 ss.", "per aguardent per fer la cerca, 1 ll. 8 ss." 61.2, ff. 4. 4v. 8v. 10. 12v.; 61.4, f. 116.

⁸ APSJ, 21.3, f. 38; 61.3, f. 12.

⁹ APSJ, 21.4, f. 74v.-75)

¹⁰ La relació, feta amb les dades dels llibres de l'Obreria i els de Visita pastoral, és incompleta; s'indiquen el primer i el darrer dels anys en què es troben documentats.

"la Caixa"

AGÈNCIA DE SANT JOAN

Planter M. Nicolau

C/ de Ramon Llull, 52
Telèfon 52 61 87

07240 SANT JOAN
(Mallorca)

TROSSOS

CRIMS, BANDERIES I ALTRES

Passem ara a narrar breument tres episodis delictius que tingueren lloc a Sant Joan als segles XVII i XVIII. El primer d'ells fa referència a Miquel Maiol, "Socorrat", el qual ferí son pare d'una arcabussada; un altre dia, en companyia d'altres malfactors, segrestà un home, demanant diners per la seva llibertat; finalment féu ús de les armes contra l'autoritat, delictes molt severament castigats. L'onze de desembre del 1631 es va publicar el ban en què se'l sentenciava a mort i pocs dies després, el dia 15 de desembre, era penjat a Sant Joan, a la forca situada a la plaça de la vila, abans de la sortida del sol; més tard, el botxí portà el cos a una altra forca, aixecada vora el lloc on havia comès el delictes principal.

L'altre episodi fa referència a Miquel Bauçà, més conegut per en "Rafalino poques dents", sabater

d'ofici i natural de Sant Joan, el qual matà en Macià Ferrer, de Sineu, a la costa d'en Borràs de Ciutat: li tirà de darrera "una arcabussada amb arcabús de pedra curt, amb lo qual lo ferí per la cara i morí dins poques hores". Per la seva captura es pagaven 300 lliures, de béns del mateix Rafalino o còmplices, o 150 lliures si s'havien de pagar del patrimoni reial. Si se'l portava mort, havien de presentar "lo cadàver o almanco lo cap d'aquell" com a prova.

L'últim episodi és de començaments del segle XVIII, concretament de l'any 1718, i el protagonista n'és en Rafael Nicolau, el qual és detingut a ca seva, a Sant Joan, en una espectacular acció policial, com es diu actualment. El lloctinent del batle, amb companyia d'altres autoritats i l'alguatzir reial, es presentà a la casa d'en Nicolau "i sortí la muller del

La Creu, lloc on es va situar la creu d'en Pavana.

SUCCESSOS DELICTIUS (i II)

HISTÒRIA

dit Rafel i dit lloctinent li demanà on era son marit, i ella respongué que no hi era"; acte seguit l'alguatzir entrà dins la casa i va veure un home al corral, li demanà qui era i en saber-ho li digué: "Compare, allí defora vos demanam"; totd'una l'alguatzir va veure que aquell homé "féu acció de treure armes" i li digué: "teniu-vos al Rei". La història, narrada amb les paraules del document oficial, acaba així: "després dit home, qui és Rafel Nicolau, se girà amb una pistola amb la mà amb pany d'orelles i pegà restellada i lo arcabús no li prengué, i després dit alguatzir s'hi acabussà i el capturà, al dit Rafel

Nicolau, i com lo tingué capturat cridà los damunt dits i acudiren i dit Sacorós li prengué lo arcabús de les mans en presència de los susdits i emportaren-lo a la presó".

Guillem Florit i Mateu Sastre

La major part de la documentació citada en aquest article s'ha extret del llibre de R. Rosselló Vaquer *Sant Joan, segles XIII-XVI* i de la revista *Documenta*.

Per acabar aquest article sobre crims i malifetes a Sant Joan, transcriuré el glosat i el comentari que el pare Rafael Ginard Bauçà fa a la seva obra *El cançoner Popular de Mallorca* sobre un succés luctuós que tingué lloc a la nostra vila: "A Sant Joan, prop del poble, a la carretera que va a Montuïri, hi ha la creu d'En Pavana, que indica el punt on morí assassinat En Pavana d'Ariany. En passar, els santjoaners resaven un parenostre en sufragi del difunt. En la nostra minyonia, vàrem sentir moltes vegades la relació d'aquest assassinat:"

En Pavana d'Ariany
l'han mort dins un carretó.
Quina desgràcia, Senyor,
que hi hagué dins Sant Joan!
Es jutge forçat volia
que fos un de Sant Joan,
i ara, per temps diran
que és un de sa seva vila.
En Pavana d'Ariany
un cosí seu el matà,
i el tirà dins un favar
de Gossauba,
pensant que no el trobaran.
L'amo En Miquel consalava
En Miquel, que és fiol seu:
— Vaja, comanau-lo a Déu,

que ja està enterrat ton pare!—
— Damunt Consolació
està enterrat ton pare.
Quina pena tan sobrada
que tenguérem jo i mumare
i es meu germà major!
Damunt Consolació
mon pare està enterrat;
si ell vos ha agraviat,
per ell vos deman perdó!—
Es fii segon d'En Pavana
d'es carretó davallà
per sa sang anar a besar
que son pare derramava.

Hi ha altres versions d'aquest glosat que ens informen d'altres detalls sobre aquest assassinat:

En Pavana s'altre vespre
quan venia de Ciutat
li va sortir un mal cap
i li va esclafar la testa.

I aquesta altra, encara:

En Pavana s'altre dia
un cunyat seu lo matà,
el tirà dins un favar;
ell se devia pensar
que la gent no el trobaria.

Cartes al director

Un crit de salutació al grup musical Carrutxa, ben merescut i guanyat a pols

El vespre del dia 8 d'aquest mes d'agost de 1992, en una actuació a l'anomenada plaça de l'Església, sense por d'equivocar-me, afirm que han guanyat un merescut títol per tractar d'igual a igual amb els millors grups de poble. Esper que la seva evolució progressiva serveixi perquè tinguin un dels títols entre els cinc primers llocs de la seva categoria.

Al·lots, ànims i endavant, que per a mi i per a tots aquells amb oïda musical, a partir d'aquest 8 d'agost teniu un bon i merescut futur, ja que amb la vostra constància i voluntat ho heu aconseguit.

Si feim honor a la veritat, sense avergonyir-me, em confés i estic segur que vosaltres no ho ignoràveu, era un crític rigorós, sempre amb crítica constructiva.

Ara reconec que us mereixeu una lloança i un fort aplaudiment.

El vostre amic

Antoni Barceló Company

mel i sucre, dolcet dolcet

Em va sorprendre que, aprofitant que s'acostaven les Festes de l'Estiu, a més d'enllestir la piscina i de tapar les síquies de l'aigua potable l'Ajuntament no aprofitàs per fer un repàs a l'enllumenat públic que està bastant malament. Tothom que va anar a la plaça de la Constitució, la majoria de santjoaners, va poder veure al cantó del carrer Nou una farola de la qual ja només queda la part interior de la bombeta, que fa una llum ultraviolada, com la de les màquines de matar mosques, i el braç de la farola. Tota la resta va desaparèixer fa molt de temps. A la plaça mateixa, amb només dues faroles enceses dia 31 d'agost, una altra farola no arribava a tant: només en queda dret el piló. Pel barri del Camp hi ha faroles amb la porteta oberta o sense porteta de cap casta. Si les faroles sense llum són una molèstia, aquestes altres són pitjors: són un perill públic, especialment per als infants. No em cansaré mai de dir-ho. No s'han de fer només obres noves, també s'han de mantenir les que ja hi ha fetes.

La primera impressió que tothom se n'ha duit de les Festes de l'Estiu d'enguany és que ha sortit una gentada al carrer. Aquest és l'elogi més gros que es pot fer d'una festa. L'èxit s'ha d'atribuir, en part, a la novetat d'alguns actes, com el concurs de menjar pa amb oli, i també a la bona idea de dur la festa allà on hi ha la gent. Hi va haver una bona resposta a la berbena itinerant de dissabte, que va recórrer els llocs on es concentren més persones els dies de festa, les quatre places del poble. A part de problemes puntuals i d'alguns actes que no arribaven al nivell de qualitat mínim (segurament per l'escassetat crònica de diners) es pot dir que hem tengut unes bones festes.

Aprofitant la presentació de l'equip de futbol del Sant Joan, i també amb la curiositat de veure els paracaigudistes i el globus, vaig pujar al Camp Municipal d'Esports (així l'han retolat recentment). Fer una volta al camp (per les "grades", no per dedins) no és un passeig gaire agradós. Fa l'efecte com si quan feren recular el camp s'haguessin limitat a arregussar les pedres i a deixar-les a la vorera, allà on teòricament hi ha d'haver els espectadors. Igualment, quan esbucaren una caseta vella deixaren la runa allà mateix, que fes planta supòs. Això no és tot. Hi ha caixes metàl·liques de les que contenen els ploms i els interruptors dels focus amb les portes obertes que són, per tant, un perill. És ben hora que es faci un repàs al camp municipal. Amb una despesa moderada es podria passar d'aquest estat lamentable a un estat digne i segur.

M'ha agradat, supòs que ha estat una opinió general, la presentació del programa de les festes d'enguany. Ha estat una cosa original i pràctica que no s'havia fet mai a la vila. Tanmateix, s'hi poden fer retrets. Un és que no costa res treure els escrits sense faltes d'ortografia. Just que l'haguessin mostrat a un al·lot d'EGB, tal com va fer un curiós, ja s'haurien estalviat un bon grapat de faltes. Aquest al·lot que us dic (11 anys, cinquè d'EGB) en va comptar 25. Un altre retret és que no s'imprimiren prou programes i moltes cases foranes varen quedar sense. Diuen que estaven tan comptats, perquè eren cars, que a la fi en faltaren. Els problemes de pressupost són bons de comprendre, però si els doblers no arriben, la solució no és aquesta tan salvatge que es va aplicar. Es fan més senzills i punt.

Joan Bauçà

L'herbolari

LA FIGUERA

La figuera, *Ficus carica*, és un arbre que ha tingut una gran importància sòcio-econòmica en els pobles del Mediterrani. Essent la seva distribució típicament mediterrània és lògica la seva relació dins diverses activitats de la vida quotidiana: glosari popular, refranyer, receptes de cuina, alimentació pel bestiar, etc.

És un arbust de 2 a 6 metres, que cultivat es converteix en arbre de 5 a 8 metres d'altària, i que, de vegades s'ha d'estolonar (les figueres estolonades de l'illa de Formentera); de tronc recte amb costra grisa, llisa i de copa extensa i àmplia.

És arbre fàcil de reconèixer per les seves fulles grosses, variables, àsperes, verdoses, peciolades amb 3-7 lòbuls grans i ondulats. Les fulles estan disposades a l'extrem de la branca i són peludes i caduques. Les flors són nombroses, unisexuals, i estan reunides en una estructura carnosa en forma de pera, l'anomenada figa. La floració, bastant irregular, sol succeir pel juny i durant

l'agost i setembre. Quan la figa madura, augmenta de tamany i la carn es torna dolça i gustosa.

Les figueres cultivades donen dues classes diferents de fruits: les figues flors (breves de començament d'estiu) i les figues agostenques. Per ser un arbre cultivat dins el camp mallorquí, se n'han criat una diversitat infinita, el que ha originat tota una sèrie de peculiaritats específiques sobre aquest fruit tant especial. N'anomenarem una sèrie:

agostenca, alacantina, per engreixar porcs; albacor, que tenen figues a finals de juny i per l'agost: *Per Sant Pere, enrevolten la figuera*; algerina, angelina, bordissot negra i blanca, molt bones i que maduren entre agost i octubre; calderona, capoll llarg i capoll curt, carabasseta, coll de dama blanca i negra (molt bones, de capoll llarg, pell gruixada i molla vermella), coll de frare, figa flor que maduren el juny i, també l'agost; hivernenca, de la tira, martinenca, morisca, paratjal, pèl de bou, porquenyà, de la

roca, roja, de la senyora, ull de perdiu, vacal, que serveix pels porcs, verdal. Dins la sabiduria popular, es diu a Mallorca que les condicions perquè una figa sia bona ha de reunir tres condicions: coll de beata, un poc torçada, prop del capoll; llàgrima de viuda, o sia, un botonet de mel a l'ull; vestit apedaçat, que sigui clivellada.

*Una figa per ser madura
ha de tenir tres senyals
clivellada, secallona
i picada de pardals.*

*Sa nostra figarelera
ha caiguda d'un simal
i diu que no s'ha fet mal
perquè no sen riguin d'ella.*

La figuera viu sobre qualsevol tipus de sòl, adaptant-se a tot tipus de terreny, tant a vessants de muntanyes com a roquissars del Torrent de Pareis, especialment de naturalesa calcària i abrigats del vent. Per altra part resisteix grans sequeres i calors, ja que el seu sistema radical necessita un mínim d'humitat.

La distribució geogràfica de la figuera es situa al Mediterrani, ignorant-se, per altra part la zona originària, per la facilitat amb que s'asilvestra.

Les figues tenen gran importància en l'alimentació dels pobles mediterranis: es consumeixen tant fresques com seques. La figa va tenir gran importància en temps bíblics. S'utilitzen a Orient com a medicinals contra bòfigues i altres afeccions de la pell; el suquet lletós de les figues verdes s'empra contra les

verruges. Les figues tenen virtuts pectorals i laxants. Les figues negres reblanides amb llet fan madurar els granets de la pell i calmen la tosina.

Malgrat tenir en temps enrera una gran importància socio-econòmica en la vida del poble mallorquí, la figuera ha passat a ser un trist testimoni en el canvi experimentat al camp. Si abans, la figuera tenia un especial ús per la població, sobretot dins l'alimentació, aixímateix era un element essencial en l'alimentació del bestiar porcí, aleshores molt pròsper, el qual pasturava els mesos d'agost i setembre sota els figuerals de les possessions per engreixar-los, com podem veure a alguna finca de la vila i llavors tenir un bon porc per fer-ne matances a principis de la tardor.

*Si vens en es figueral
te convidaré a menjar figues,
les te donaré collides fresques
i no et faran mal.*

*El pobrer figarelerer
du una vida penada,
i quan veu l'ennigulada
corrensos entra el sequer.*

*Ses figues mos heu de dar
de coll de dama i verdals,
bordissots i paratjals,
totes grosses com la ma;
i veurem al.lots botar
contents com a generals.*

Miquel Company i Guillem Florit

PLANXA I PINTURA
Rafel Gaià Gaià

Tel.: 52 65 35

C/ Solanda, 31.
Sant Joan

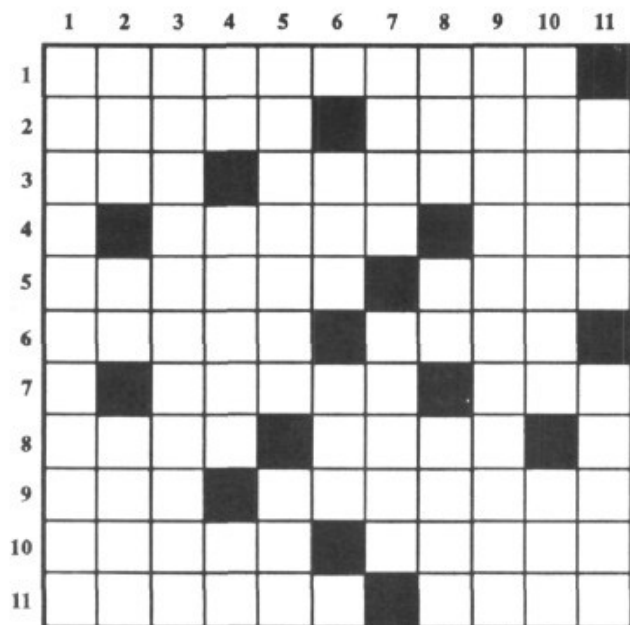
**"SA
NOS
TRA"**

CAIXA DE BALEARS

C/ de Palma, 16

Sant Joan

ENCREUAT

Horitzontals: 1- El nom genèric d'aquesta secció. 2- En plural, domini ple, absolut i lliure, franc de serveis i de tota prestació real o personal sobre bens immobles. Monedes italianes. 3- Local públic on es venen principalment begudes, al revés. 4- Consonant. Curs d'aigua, generalment intermitent i de cabdal inferior a un riu. 5- Les cinc grans parts d'aigua compresa entre els dos grans continents. Peça de pedra, destinada a contenir líquid. 6- El que fa quatre. Ajuda. 7- Vocal. En plural, concavitat o depressió coincident generalment amb una conca d'erosió allargassada, i de vegades amb una fossa tectònica. 8- Inspecció Tècnica d'Automòbils. 9- Augia'l ed eicífrepus al rep icalpsed sE. Utilitzar. Consonant. 10- Surti a l'exterior del claustre matern o de l'ou. Orgues de reproducció femenins dels animals vivípars. 11- Captes l'atenció. El pal de la bandera.

Verticals: 1- Clienta habitual d'una tenda. 2- Extremitat superior d'un animal volador. Símbol químic del coure.

Sistema de normes que fixen una determinada organització de les relacions socials, i que tendeixen a evitar-ne la violació. 3- Afegir una cosa a allò que ja és complet. 4- Acusatiu-datiu del pronom vos (al revés). rodarramA. Posau una ics i una e. 5- Posi alguna cosa sobre la base, en una posició estable. Ho diuen els pollets quan neixen, o almenys ho sembla. 6- Consonant. De primers, les tres darreres. sècnarf ne rerraC. Consonant. 7- Pronom personal femení, primera persona del singular. Es situa sobre una cadira en una postura còmoda. 8- 1000. Un arbre. El pal de la llança. 9- Dirigiries les deliberacions o treballs d'una assemblea, junta, tribunal, ... 10- Qualsevol sal o ester de l'àcid sebàcic. La tercera definició del 2 vertical, però fora vocals. 11- Exempta de qualsevol malaltia o malformació. Adverteix.

Solucions al mes anterior:

HORITZONTALS: 1- Sona, Abat. 2- Acopa, Prova. 3- Cu, Armer, Ib. 4- aparG, Tomau. 5- Arc, O, Mot. 6- Parcial. 7- Rem, A, Nas. 8- Resem, Agres. 9- Os, Nacra, Ru. 10- TTTT, Atura. 11- Sacs, Suar.

VERTICALS: 1- Saca, Rots. 2- Ocupa, Resta. 3- No, Arpes, TC. 4- Aparcaments. 5- arG, R, Mat. 6- M, Oca, C. 7- Pet, I, Ara. 8- Arromangats. 10- Aviat, Serra. 11- Tabó, Suar.

Joan Sastre Joan

SUBSCRIPCIÓ PER UN ANY, 2.500 ptes

Nom: .....
 Cognoms: .....
 Carrer: ..... núm.: .....
 Població: ..... cp: .....
 Banc o Caixa: ..... oficina .....
 carrer: ..... núm. de compte: .....

Feu arribar aquesta butlleta a qualsevol membre de l'equip de redacció o enviau-la a:

MEL I SUCRE Sant Joan, Ramon Llull, 26

firma

AGENDA - SETEMBRE

Natalicis

Pau Sastre Costa (1-VIII-1992)

Defuncions

Antoni Bauzà Sastre (27-I-1909 / 30-VII-1992)
 Rosa Gomis Bauzà (30-IV-1934 / 30-VII-1992)
 Magdalena Jaume Juan (15-II-1912 / 9-VIII-1992)
 Pep Bou Dalmau (3-VII-1935 / 15-VIII-1992)
 Maria Bauzà Mas (6-VI-1901 / 25-VIII-1992)
 Antònia Font Bonet ()

Noces

Apotecaries de guàrdia

Diumenges

Dia 6: Vilafranca
 Dia 13: Ariany
 Dia 20: Montuïri
 Dia 27: Petra

Benzineres

De dia i de nit:

Febrer (Manacor, cra. de Felanitx)

Diumenges:

Viñas (Manacor, cra. d'Artà)
 Febrer (Manacor, cra. de Felanitx)
 Marratxí (Inca, cra. de Palma)
 Estelrich (Can Picafort, cra. d'Artà)
 El Molinar (Palma, Ramonell Boix)
 Febrer (Sant Joan, cra. de Manacor. *Diumenges matí*)

Festivitats del mes

Dia 12: El nom de Maria
 Dia 15: Mare de Déu dels Dolors
 Dia 24: Mare de Déu de la Mercè
 Dia 26: Sant Cosme i Sant Damià
 Dia 27: Sant Vicenç de Paül
 Dia 28: Sant Marçal
 Dia 29: Sant Miquel, Gabriel i Rafel
 Dia 30: Sant Geroni

Horari d'autobús

Sant Joan-Palma-Sant Joan: 7.45 h; 10 h; 13.35 h;
 17.05 h; 18.15 h; 20.05h (dies feiners).

Sant Joan-Palma-Sant Joan: 8.30 h; 9.50 h; 18.30 h;
 20.05 h (dies festius).

Horari d'assistència mèdica

Centre sanitari: 10.30 h - 13.00 h (de dilluns a divendres).

PAC: resta d'hores.

Horari de farmàcia

Estiu: De 10 h a 13.30 h
 De 18 h a 21 h

Hivern: De 10 h a 13.30 h
 De 17 h a 20 h

Horari de misses

20.30 h (dies feiners)

10.30 h i 20.30 h (dies festius)

Consolació: 18 h

Telèfons d'interès

Bombers:	55 00 80
Centre Sanitari:	52 63 11
GESA:	55 41 11
Ajuntament:	52 60 03
Apotecaria:	52 62 52
Consell Insular:	17 35 00
Govern Balear:	46 34 50
Centre Meteorològic:	26 46 10
Guardia Civil:	56 00 27
OCB:	72 32 99
SIAC:	900 321 321
PAC (Vilafranca):	56 05 50

El temps

Pluviometria	G. Company
Agost dia 15	25,2

<i>Total agost</i>	25,2
<i>Total acumulat</i>	365,1

La lluna

Nova de dia 1 a dia 3.

Creixent de dia 4 a dia 12.

Plena de dia 13 a dia 19.

Minvant de dia 20 a dia 26.

Nova de dia 27 a dia 30.

Previsió del temps

El setembre serà un mes fresc i ploguer, més del que ens té acostumats habitualment. Hi ha perill de fortes precipitacions, sobretot a finals de mes.

